

EESTI TEADUSTE AKADEEMIA HARIDUSKOMISJON

02.05.2022

Koosoleku protokoll nr 1/2022 (1)

Juhatas akad Jakob Kübarsepp

Kokkuvõtte koostas Terje Tuisk

Koosolekust võtsid osa komisjoni liikmed: Birute Klaas-Lang, Jakob Kübarsepp, Äli Leijen, Krista Loogma, Margus Pedaste, Miia Rannikmäe, Priit Reiska, Peeter Sipelgas, Ain Tõnisson, Urmo Uiboleht, Krista Uibu.

Külalised: Arko Olesk (Vabariigi Presidendi teadusnõunik), Krista Saadoja (Õpetajate Ühenduste Koostöökoda)

Päevakord:

- Koosoleku avamine.** Jakob Kübarsepp ([vt slaidid](#))
- Avasõnad.** President Tarmo Soomere
- Akadeemia hariduskomisjoni eesmärgid, ülesanded, töökorraldus.** Komisjoni esimees akadeemik Jakob Kübarsepp (vt slaidid)
- Loodusharidus põhikoolis ja gümnaasiumis.**
Sissejuhatav ettekanne: Miia Rannikmäe, Tartu ülikool; Priit Reiska, Tallinna ülikool.
Arutelu
- Õppekeel(ed) Eesti üldhariduskoolis.**
Sissejuhatav ettekanne: Birute Klaas-Lang, Tartu ülikool. **Arutelu.**
- Kokkuvõtte ja edasised plaanid**

KOKKUVÕTE KOOSOLEKUL KÄSITLETUD TEEMADEST

Esimese koosoleku aruteluteemade „Loodusharidus põhikoolis ja gümnaasiumis“ ja „Õppekeel(ed) Eesti üldhariduskoolis“ valiku aluseks oli nende olulisus, lai ühiskondlik mõju ja asjaolu, et need teemad on olnud haridusmaastikul problemaatilised juba aastakümneid ilma et neile selget lahendust oleks leitud. Neid on püütud lahendada, aga senistest meetoditest ei ole piisanud. Arutelude tulemusena sõnastas hariduskomisjon rea ettepanekuid, mis võiks panustada lahendusse.

- Loodusharidus põhikoolis ja gümnaasiumis.** M. Rannikmäe ja P. Reiska ettekanne ([vt slaidid](#), [lisainfo Äli Leijenilt](#)).

Arutelu

- Peamise probleemina tuuakse ettekandes välja loodusteaduste (LT) valdkonna õpetajate vähesus ning see, et LT erialade õpetajakoolituse üliõpilased lähevad kooli õpetajaks juba enne õpetajakoolituse läbimist. See mõjutab õpetamise kvaliteeti ja ka noorte õpetajate püsimist koolis.
- Väljastpoolt püütakse LT õpet üldhariduses toetada projektide abil, aga vaid projektipõhise lähenemisega paigalseisu LT hariduses ei lahenda. Projektid võivad küll olla põnevad, aga need

tulevad ja lähevad. Näiteks toodi õpikodade tüüpi tegevused, millega koolivälised tegijad tulevad ja viivad õpet läbi meetodeil ja vahenditega, mida õpetajal tavatunnis kasutada ei ole. Samas see on tilk meres ja ei kata valdavalt osa õppes. Ülejäänud aja on õpetaja talle kättesaadavate vahenditega üksi ja nii on ka õpilasi keeruline valdkonnast innustama panna. Kampania korras kooli õpetama tulemine ja ka projektipõhisel tegevusel põhinev õpetamine ei ole jätkusuutlik. Panustama peaks igapäevasesse koolitõesse nii inimeste kui õppematerjalidega. Sarnane probleem on ka õpetamisel ülikoolis.

- Tulevikku võiks olla koostöös ülikoolidega ja LT õpetajate uurimistöösse kaasamisel – see annaks õpetajatele parema perspektiivi ja nad oleks kursis uuemate suundade ja teadusmaailmas toimuvaga.
- Uute meetodite kasutusele võtmisel ei pruugi positiivne mõju õpitulemustele kohe näha olla. Näiteks kasutades õpetamise meetodina kompleksseid probleemilahendusülesandeid, ei saavutata kohe nähtavat muutust õpilaste teadmistes. Kui uuendusel ei näi tulemusi olevat, siis on lihtsam jätkata vanaviisi. Pikaajaliste tulemuste äraootamist ei soodusta tänane hindamissüsteem.
- Õpetajate kooli tööle jäämine on veel suurem probleem kui uute õpetajate kooli tulemine. Nagu ettekandest välja tuli on õpetaja ametis püsimise juures olulised 2 aspekti: õpetaja peab olema läbinud põhjaliku õpetajakoolituse ja õpetajal peab olema arenguvõimalus.
- LTT (loodusteadused ja tehnoloogia) karjääri atraktiivsus. LTT karjäär on palju muutunud ja pidevas arengus. On palju valdkondi, kus on LTT karjäärivõimalused on väga head (meditsiin, arvutitehnoloogia), aga mida täna koolides üldse ei käsitleta ja nii ei ole õpilastel neist võimalustest aimugi. Ei puudutata neid tasemetöodes ega riigieksamitel (kui need veel selles valdkonnas olid). Vaja on riikliku õppekava muutust.

Komisjon teeb probleemkohtade lahendamiseks alljärgnevad ettepanekud:

- LTT haridusuuringute rahastust tuleks sihtotstarbeliselt tõsta
- LTT valdkonda tuleks enam väärtustada õpetajate palga kaudu
- Õpetajate koostööoskusi ja -motivatsiooni tuleks tõsta – meie õpetajad on väga autonoomsed ja sageli ei pruugi nad aru saada, mis neil koostööst ja võrgustumisest võiks kasu olla. Võrgustumist tuleks toetada, ühtlasi lahendades selleks kuluva aja probleem. Koostöö nõuab palju aega ja on märksa energiakulukam kui autonoomselt üksi tegutsemine, millega õpetaja harjunud on. Koostöö tegemiseks oleks vaja õpetajate koormuse koefitsiente tõsta – 1 koostöötunni läbiviimine peaks arvesse minema vähemalt 1,5 tunnina. Näide TLÜst – koostöise aine läbimine üliõpilastele 6EAPd ja selle läbiviimine õppejõududele 9EAPd. On koole, kus sellist koostööd tehakse, aga see sõltub inimestest. Keeruline on lahendusi pakkuda täienduskoolituse kaudu, see peab olema õpetajate algkoolituses. Teisalt – lõiming ei ole väga hea ka ülikoolis, nii et arenguruumi on ka seal.
- Kõigil tasanditel tuleb rohkem tegeleda valdkondadeülese koostöö ja interdistsiplinaarsusega. See puudutab ka õpetajate identiteeti ja seda, millise koolituse nad on saanud – kui õpetaja tunneb ennast aineõpetajana ja on sellisena koolituse saanud, siis on tal keeruline hakata oma õpetamisele mõtlema ainetel lõimumise kontekstis. Sellega tegeletakse liiga vähe ka ülikoolides.
- Tegeleda tuleks õpetajate enesetõhususe tõstmisega – oluline on tunda, et saan hakkama ka tänapäeval oluliste oskuste arendamisega.

2. Õppekeel(ed) Eesti üldhariduskoolis. B. Klaas-Lang ettekanne ([vt slaidid](#)).

Arutelu

- Eestis on õppekeele küsimuses eristatavad 3 keeleklaster: Ida-Virumaa, Harjumaa ja ülejäänud Eesti regioonid.
- Kas riik on sekkunud nende koolide tegevusse, kus lisaks riigikeele vajaliku oskuse puudumisele ka meelsuse puudumine on probleemiks? Koolid tegutsevad KOVide haldusalas.

Kui KOV ei sekku, siis keele probleemi küsimuses saab sekkuda Keeleamet, aga meele puudumise küsimuses mitte.

- Läti on olnud oma tegevuses otsustavam: praegu on kakskeelne vaid põhikool ja gümnaasium muutub lähiajal puhtalt lätikeelseks.
- Poliitikutel on olnud raske teha otsuseid õppekeele küsimuses erinevatel põhjustel. Arenguid viimase 30 aasta jooksul Eestis iseloomustab poliitilise tahte puudumine ja ebamäärasus, lisaks on meil ka keelenõutele vastavate õpetajate puudus ning problemaatiline on koolivõrk ja koolide juhtimine.
- Poliitikud teavad seda kõike, lihtsalt rääkida tuleb sellest rohkem ja rohkem. Ja toetada ka HTMi, sest seal on praegu muutuste elluviimiseks tahe suur.
- Õhku jääb kaks olulist küsimust:
 - kas meie praegune koolivõrk on optimaalne, et eestikeelset õpet vene koolides pakkuda – koolivõrgu korrastamine?
 - kust saada eesti keeles pädevaid õpetajaid vene koolidesse?

Komisjon teeb probleemkohtade lahendamiseks alljärgnevad ettepanekud:

- Suuremat tähelepanu tuleks pöörata digivahendite arendamisele – sellega saaks ehk mõlemat koosolekul lahatud probleemi (LT haridus, eestikeelne õpe) pisut leevendada.
- Oluline on rakendada 2 olulist põhimõtet õppekeele küsimust käsitledes:
 - Eesti kool olgu eestikeelne kindlustamaks ka koolide eestimeelsus.
 - Suhtumine „Iga õpetaja on keeleõpetaja“ on kindlasti osa lahendusest.

3. Järgmised kokkusaamised

Otsustati, et sügisel toimuva koosoleku üks aruteluteemasid on:

- Õpetajate ja õppejõudude järelkasv ja selle kitsaskohad. Õpetajate professionaalne areng ja väljaõpe, karjäärimudelid ja tegevusvõimekus.
Sissejuhatavat ettekanne M. Pedaste ja/või Ä. Leijen.

Ettepanekuid komisjoni koosolekul arutamisele tulevate oluliste teemade osas võivad teha kõik hariduskomisjoni liikmed jooksvalt. Sügiseseks koosolekuks on vaja otsustada ka teine teema lisaks juba kokkulepitud järelkasvuteemale.

Ettepanekud teiseks sügiseseks teemaks või ka eelistused järgnevast loetelust palume saata Jakob Kübarsepale (jakob.kubarsepp@taltech.ee).

Võimalikud edaspidised fookused:

- Koolivõrgu korrastamine ja olemasolevate õpetajate parim rakendamine. See on ressursi küsimus – nii raha kui inimressurss, puudutab ka juhtimiskompetentsi. Selles on nii LTT õppe ja õpetajate puuduse kui ka eesti keele ja vene kooli teema juured.
- Haridusjuhtide professionaalne areng ja koolikultuur
- Kaasava hariduse rakendamine
- Õpivõimaluste ja tööturu vajaduste vastavus
- Väljalangevus kutse- ja kõrghariduses: probleemid ja lahendused
- Kuidas jõuda seatud sihtideni õppijakeskse õppe korraldamisel
- Täiskasvanute õpe, mitteformaalne õpe, huviharidus